

Tropenarts in Ghana

Tineke Smith-Nieuwenhuis

12-07-2012

Een jonge tropenarts vertrekt vol idealen naar een missieziekenhuis in Atoopi, Ghana. Hij is totaal niet voorbereid op de situatie die hij daar zal aantreffen en het is de vraag of zijn idealen niet stukbreken op de verbijsterende toestanden.

Jaren daarvoor was Toms opa als pater naar Afrika vertrokken. Hij had zijn leven letterlijk opgeofferd, want uiteindelijk stierf hij aan de gevolgen van een onbekende ziekte.

Het geloof van zijn opa heeft Tom niet meer, maar wat zijn zijn diepste drijfveren dan? Dat is een vraag die gaandeweg het verhaal steeds urgenter lijkt te worden. Wat is een arts als hij geen mensen kan genezen doordat de middelen hem ontbreken en als hij bij zo veel gevallen niet meer dan TLC, "Tender Loving Care" (liefdevolle zorg), kan voorschrijven?

Het verhaal beschrijft het leven van de tropenarts vanaf zijn eerste aankomst tot zijn ziekbed. Voor wie ooit in Afrika is geweest, is "Nood breekt wet" een feest van herkenning. Een auto waarmee je alleen naar links kunt sturen, een taxichauffeur die met een noodgang over een volle markt rijdt, al roepend: „No breaks, no breaks!”,

een busje dat uren langs de weg op passagiers staat te wachten zonder dat duidelijk is wanneer men gaat vertrekken.

Tegelijkertijd kan de lezer de frustratie van de jonge arts over de corrupte en absurde toestanden in het ziekenhuis goed begrijpen, al is het jammer en onnodig dat hierbij gevloekt wordt. Een zwaargewonde jongen die achter in de geïmproviseerde ambulance sterft omdat de benzine op is. Patiënten die hun medicijnen doorverkopen op de markt. Kinderen die overlijden door verkeerde diagnoses of een gebrek aan medicijnen. Tel daarbij de lange, uitputtende werkdagen van Tom op, waarbij hij ook regelmatig 's nachts uit bed geroepen wordt en de zware verantwoordelijkheid die hij deelt met een andere Europese arts.

Van Bodegom is een goede observator die nauwkeurig registreert en formuleert. De medische handelingen worden daarbij niet overgeslagen. Uitvoerig wordt bijvoorbeeld beschreven hoe Tom met de "King" naast zich –hét handboek voor tropenartsen– voor het eerst van zijn leven een been afzet. Wie geen sterke maag heeft, kan bepaalde gedeeltes beter overslaan. Het effect is wel dat de lezer zich helemaal verplaatst in de arts en zijn wanhoop en gevoel van falen goed kan begrijpen.

Wat de functie van de stiekeme en kortstondige romance met een van de verpleegkundigen en de dochter van de Britse ambassadeur is, wordt niet helemaal duidelijk. De passages hangen er los bij en hadden net zo goed weggelaten kunnen worden.

Afgezien daarvan is over de structuur van het verhaal goed nagedacht, waarin twee verhaallijnen elkaar afwisselen. In de eerste zien we Toms eerste kennismaking met Afrika, die uitloopt op een desillusie, en in de tweede verhaallijn zien we een Tom bij wie Afrika letterlijk in het bloed is gaan zitten. Het continent heeft hem veranderd, zelfs zo dat hij zijn leven wil geven voor een plekje onder de Afrikaanse zon.

Bijna krijgt de arts iets van een missionaris. In plaats van zorgen om het lichaam wordt de vraag „Heb ik wel goed gedaan?” het belangrijkste. Juist die laatstgenoemde verhaallijn geeft het boek een diepere laag. De arts lijkt meer op zijn opa dan hij zelf gedacht had. Ook hij moet het uiteindelijk hebben van het belangrijkste medicijn dat je in Afrika als arts kunt voorschrijven: TLC, "Tender Loving Care".